

نوشتن را از طریق درس
فقط کسب و به پرستی های من
را برآورد و معنی را به دانش
شما

قالبی برای نوشتن برگزینیم

طریق درس
به پرسش های من
ای معنی را به دانش آموزان
شما را در
شکل خطی
ایماری است

معمود کلاس شده و هر آه خود یک بطری یک معنی یک ایوان یک کفچا
یک کلمه شقی یک کوا را می گویا که دوری می گشت
چچه ها با حیرت از هم دیگر پرسیدند: «این وسایل چه ربطی به درس مهارت ها
نوشته ای دارد؟»
معمود همه کلاس را کمی در کرد و با این گفت: «توجه نکنید
نوشته را از طریق درس علوم و آرایش کردن هم می توان یاد گرفت»
فرد گفت و به پرسش های من پاسخ داد
از گفتا بطوریکه معنی را به نفس نشان داد و پرسید: «آه
شک

هر چیز،
می گویند هر گاه
کنیم زبانه را
ما کمک می
همان طور
بشقاب لیون،
انواعی دارد
سال های آیند

[illegible]

اهداف درس

- ۱- شناخت قالب‌های مناسب و مختلف نوشته مانند داستان، گزارش، زندگی‌نامه، سفرنامه، خاطره و نامه و ...
- ۲- آشنایی با چند نمونه برجسته از نوشته با هدف شناخت برخی از قالب‌های نوشتن.
- ۳- کسب توانایی نوشتن در قالب‌های گوناگون.
- ۴- تقویت مهارت «بازشناسی» مبتنی بر آموزش، «آفرینش» مبتنی بر خلاقیت فردی و «داوری» مبتنی بر معیار، در فعالیت‌های نوشتاری.
- ۵- توسعه آموزش نکته‌های نگارشی از طریق درست نویسی.
- ۶- تقویت مهارت «بازآفرینی» مثل.

روش‌های پیشنهادی آموزش محتوا

روش تدریس الگوی پیش سازمان دهنده (preadvance-organizer model)

«پیش سازمان دهنده» یک مطلب یا مفهوم کلی است که در مقدمه تدریس می‌آید تا مبحثی را که به شاگردان ارائه داده می‌شود با آموخته‌های پیشین دانش آموز مربوط سازد و پایه‌ای برای ارتباط مفاهیم جدید با پیشین شود. در این الگو، معمولاً مطالب از کلی به جزئی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

ساخت شناختی چیست؟

مجموعه اطلاعات و مفاهیمی که در زمینه یک رشته مفاهیم درس در ذهن فرد به وجود می‌آید، «ساخت شناختی» او را از آن مجموعه دانش، تشکیل می‌دهد. مثلاً مفاهیم درس فارسی که از قبل در ذهن دانش آموز به وجود آمده است، بر روی هم ساخت شناختی او را در درس فارسی تشکیل می‌دهد.

یادگیری معنادار چیست؟

به آن نوع یادگیری گفته می‌شود که مفاهیم جدید، ریشه در مفاهیم گذشته فرد داشته باشد و براساس آن بنا شود.

چگونگی کنش و واکنش معلم نسبت به شاگردان

♦ در این الگو معلم نقش انتقال دهنده و ارائه کننده مفاهیم درس را دارد و دانش آموزان دریافت کننده مطلب درسی هستند.

♦ برای اثر بخشیدن به این الگو، معلم باید برای ارائه مطالب درسی، مناسب ترین پیش سازمان دهنده را انتخاب کند.

مراحل اجرای الگوی پیش سازمان دهنده :

الف) ارائه پیش سازمان دهنده : ابتدا پیش سازمان دهنده ارائه می‌شود که باید از مطالب درس جدید کلی تر باشد. برای تدریس این درس ابتدا معلم از دانش آموزان در مورد طرف‌های مختلفی

که دور و بر خود می‌بینند سؤال می‌کند.

پاسخ‌های احتمالی دانش‌آموزان :

— کیف : ظرف نگهداری وسایل مدرسه

— بطری آب : ظرف نگهداری آب نوشیدنی

— کلاس درس : ظرفی که حاوی میز و نیمکت‌ها و دانش‌آموزان است.

— جا مدادی : ظرف نگهداری لوازم التحریر و...

معلم، همه چیزهایی که در اطراف ما هستند، ظرفی دارند. نوشته هم ظرفی دارد. به ظرف نوشته «قالب» می‌گویند. هرگاه موضوعی را برای نوشتن انتخاب می‌کنیم، ابتدا باید قالب آن را مشخص کنیم؛ زیرا هر موضوعی را نمی‌توان در هر قالبی، بیان کرد. تعیین قالب، در نوشتن به ما کمک می‌کند که نوشته خود را بهتر و آسان‌تر سر و سامان بدهیم.

ب) **ارائه مفهوم اصلی :** معلم به ارائه مطالب و مفاهیم درس جدید می‌پردازد. در این مرحله نیز معلم می‌تواند از مستقیم‌گویی پرهیز کند و با بهره‌گیری از روش بارش فکری به معرفی پرکاربردترین قالب‌های نوشتن بپردازد :

در روش «بارش فکری» (brain storming) که اولین بار توسط «الکس اسبورن» در سال ۱۹۸۸ معرفی شد؛ همه افراد دور هم می‌نشینند و در مورد یک موضوع، به بحث و مناظره می‌پردازند و هر فرد، موردی و یا راه حلی به ذهنش رسید برای جمع مطرح می‌کند. همه می‌توانند صحبت کنند و معلم که نقش هدایت‌گر جمع را به عهده دارد، همه مطالب و صحبت‌ها را یادداشت می‌کند. به این ترتیب با یک مشارکت گروهی و تلمبار کردن افکار روی هم در یک جمع می‌توان راه حل‌هایی برای مشکلات پیدا کرد. علاوه بر آن چون همه باید در بحث شرکت کنند، خود موجب افزایش خلاقیت می‌شود.

این روش می‌تواند به عنوان وسیله‌ای برای یادآوری مفاهیم و اصول مورد نیاز برای حل مسئله به یادگیرندگان کمک کند و توانایی دانش‌آموزان برای «انتقال» اطلاعات برای موضوع تعیین شده، افزایش و بهبود می‌یابد. یعنی دانش‌آموز به راحتی می‌تواند اطلاعات ذخیره شده در حافظه بلند مدت خود را بازیابی کند. موضوع بحث روی تابلوی کلاس نوشته می‌شود : «قالب‌های نوشتن». دانش‌آموزان قالب‌هایی را که از قبل می‌شناسند، نام می‌برند.

پاسخ‌های احتمالی دانش‌آموزان : داستان، قصه، حکایت، شعر، مقاله و...

معلم تمام پاسخ‌های دانش‌آموزان را ثبت می‌کند.

در این مرحله به کمک دانش‌آموزان به بازاریابی و پیرایش اطلاعات به دست آمده می‌پردازد.

پ) ارائه نمونه ها: در این مرحله معلم برای تفهیم بیشتر مطالب و تعمیق آموخته ها توجه دانش آموزان را به نمونه های موجود در درس، جلب می کند. در اینجا نمونه ای از خاطره نوشته را با هم می خوانیم:

(نمونه از قالب خاطره): « لبخندی به شیرینی انگور »

«اواخر شهریور ماه بود و کم کم هوا رو به خنکی می رفت که به سفر رفتیم. اولین بار بود که به روستا دعوت شده بودیم. روستایی سرسبز و زیبا در حوالی همدان. خانه ای که به آن دعوت شده بودیم درست ته یک کوچه باغ بود. قبل از همه، میوه ها که از لبه دیوار خانه آویزان شده بودند به ما سلام کردند. وارد خانه شدیم همه گرم گفت و گو و احوال پرسی بودند. تصمیم گرفتیم سری به اطراف خانه بزنم. خانه وسیع بود و پر از اتاق های بزرگ و کوچک که هر کدام پنجره ای رو به حیاط داشتند. در آن میان اتاقی بود که پشت پنجره های آن کاملاً پوشانده شده بود. کنجکاو شدم. از لای درز پنجره نگاه کردم درون اتاق کاملاً تاریک بود. دل توی دلم نبود که سری از این اتاق درآورم. کودکی از اهالی خانه با لبخند به سویم آمد. کلید بزرگی را از زیر گلدان لب پنجره برداشت و در را باز کرد. وارد شدیم اتاق تاریک و خنک بود. کف اتاق با خاک نرمی پوشانده شده بود و بوی رطوبت مطبوعی به مشام می رسید. اول نمی توانستم جایی را ببینم، بعد از چند دقیقه که چشم هایم به تاریکی عادت کرد صحنه عجیبی را دیدم. شاخه های بزرگ انگور با ریسمان هایی از سقف اتاق آویخته شده بودند و نوری که از پشت سرمان به انگورها می تابید و آنها را درخشان تر می کرد. دخترک دست مرا گرفت و جلوتر برد هر چه جلوتر می رفتیم، ریسمان ها بلندتر می شدند.

پرسیدم: «این انگورها را چطور آویزان کرده اید؟» گفت: «انگورها را که از

باغ می‌آوریم با سبد کنار اتاق می‌گذاریم. برگ و بار آن را می‌کنیم و شاخه‌هایش را به هم می‌پیچیم. خوشه‌های انگور را لابلای آن می‌تابانیم و گره می‌زنیم بعد شاخه‌ها را از تیرک سقف آویزان می‌کنیم تا کم‌کم تبدیل به انگور شوند. این اتاق خنک و تاریک اتاق کشمش‌هاست.»

محو تماشای ریسمان‌ها بودم که نگاهم به دختر افتاد. او کنار دیوار نشسته بود و با دست‌های کوچکش به آرامی و احتیاط خاک‌ها را کنار می‌زد. به طرف او رفتم چیزی نمی‌گفت فقط گهگاهی با لبخند مهربان و چشمانی روشن که همرنگ همان انگورها بود به من که هاج و واج شده بودم، لبخند می‌زد. بعد از اینکه چند سانی از خاک را کنار زد. کم‌کم خوشه‌های بزرگ انگور از زیر خاک سردرآوردند. خوشه‌هایی که مرتب در کنار هم در دل زمین چیده شده بودند.

دخترک گفت: «این انگورها را برای شب چله گذاشته‌ایم، ولی یک خوشه برایت درمی‌آورم.»

سبد چوبی بزرگی آورد. یک خوشه از انگورها را در آن گذاشت. خوشه انگور تمام سبد و لبخند تمام صورت مرا پر کرد.»

پس از مروری بر نمونه‌های ارائه شده، دانش‌آموزان گروه‌بندی می‌شوند و به باز شناسایی قالب‌های معرفی شده در فعالیت‌های نگارشی شماره یک می‌پردازند.

نمونه‌ای از بهره‌گیری از یک خاطره در تدوین یک کتاب:

«... از یکی از روزها خاطره‌ای را برای وی تعریف کرد که در مورد شکار یک ماهی بزرگ بود که سرانجام نصیب کوسه‌ها می‌شد. جرقه‌ای در ذهن همینگوی زده شد و او تصمیم گرفت موضوع را به صورت کتاب درآورد. بنابراین شروع به نوشتن کتاب «پیرمرد و دریا» کرد و در عرض شش هفته آن را به پایان برد؛ البته نام آن را هنوز انتخاب نکرده بود. وقتی روی عرشه پیلار پنجاه و دومین سالروز تولدش را جشن می‌گرفت، نام کتاب را انتخاب کرد؛ «پیرمرد و دریا». در اوّل سپتامبر، رمان پیرمرد و دریا را چاپ کرد. مجله در چهل و هشت ساعت پنج و نیم میلیون نسخه را به فروش رساند. بلافاصله پیشنهادی برای فیلمی از آن رسید. این رمان یکی از زیباترین و پاکیزه‌ترین آثار همینگوی است. درست هنگامی که دوران فعالیت و آفرینندگی او امری پایان یافته، پنداشته می‌شد، از چاپ خارج شد که نشان دهنده حدّ اعلاّی قدرت و انضباط اوست. (ارنست همینگوی، لویک اواکم)

سومین روز نمایشگاه کتاب، با ازدحام نسبی بازدیدکنندگان ادامه یافت. صحن مصلای تهران، شبستان‌ها، استراحتگاه‌ها و قسمت‌های مختلف نمایشگاه میزبان جمعیتی بود که ترجیح داده بودند روز تعطیل خود را در این فضا سپری کنند...

قالب: گزارش

در سرزمینی بسیار دور از اینجا، در آن سوی رود سبز، زمانی کوه سیاهی بود که قلّه‌هاش مثل تکه فلز نخراشیده و تراشیده‌ای، سفیدی آسمان را می شکافت. روستاییان اسم آن کوه را «کوه بی ثمر» گذاشته بودند؛ چون در آنجا هیچ گیاهی نمی روید و هیچ پرند و چرنده‌ای ماندگار نمی شد...

قالب: داستان

عزیز من، از اینکه این روزها، گهگاه و چه بسا غالباً، به خشم می آیی، ابداً دلگیر و آزرده نیستم. من خوب می دانم که تو سخت‌ترین روزها و سال‌های تمامی زندگی را می گذرانی، حال آنکه هیچ یک از روزها و سال‌های گذشته نیز چندان دلپذیر و خالی از اضطراب نبوده است که با یادآوری آنها، این سنگ سنگین غصه‌ها را از دلت برداری و نفسی به آسودگی بکشی.

قالب: نامه

۱- درست نویسی	جلسه دوم
۲- فعالیت نگارشی دو	
۳- بخش اول فعالیت نگارشی سه	

درست نویسی

به چند جمله زیر، توجه کنید :

۱- بیاید سوابق گذشته را فراموش کنیم.

۲- آخرین مسابقه فینال را دیدم.

در جمله اول «سوابق» جمع سابقه به معنی «گذشته» است. پس این جمله در حقیقت این گونه است :
«بیاید گذشته‌های گذشته را فراموش کنیم» در این جمله کاربرد یکی از دو کلمه «سوابق» و «گذشته» کافی است : «بیاید گذشته را فراموش کنیم».

در جمله دوم «فینال» کلمه‌ای انگلیسی است یعنی پایانی و نهایی؛ بنابراین به کاربردن کلمه فینال پس از «آخرین» نادرست است. به این گونه کاربردهای اضافی واژگانی «حشو» می‌گویند. «حشو» یعنی اضافی و زاید. اکنون به نمونه‌های دیگر «حشو» توجه کنید :

مدخل ورودی، اوج قله کوه، تخته وایت برد، درخت تاک انگور و...

۱- بخش دوم فعالیت نگارشی سوم

جلسه سوم

۲- مثل نویسی

مثل نویسی

دانش آموزان برای ساده تر شدن مثل نویسی یا بازآفرینی می توانند مراحل زیر را در کار خود به کار بندند.

مراحل بازآفرینی : هر نویسنده ای در بازنویسی سبک و سیاق خود را پی می گیرد اما به طور کلی برای بازنویسی این مراحل طی می شود.

مراحل بازنویسی
انتخاب محتوا : ابتدا محتوا شامل نظم، نثر، مثل، حکایت، متون تاریخی و ... برگزیده می شود.
ایجاد ارتباط با محتوا : بازآفرین متن باید با محتوا ارتباط برقرار کند، عناصر آن را بازشناسی کند و بر آن تسلط یابد.
شناخت نمادها، لایه ها و نشانه ها : آثار ماندگار با استفاده از این نمادها و نشانه ها، ریشه در باورها و سنت ها دارند.
در نظر گرفتن فضا و شرایط اجتماعی
دور شدن از داستان اولیه اثر و پیدا کردن داستان خود

ارزشیابی

سنجۀ ویژه : بهره‌گیری مناسب از یک قالب نوشتاری.
در این درس، تأکید بر آشنایی با قالب‌های نوشتاری است نه تناسب قالب با محتوا. تناسب قالب با محتوا، کاری تخصصی و تجربی است که نویسندگان در طی سال‌های نویسندگی به تجربه می‌آموزند و به هیچ وجه نباید از دانش‌آموزان توقع داشت.

اهداف درس

- ۱- ایجاد نگرش مثبت نسبت به مطالعه و خواندن کتاب، به عنوان یکی از مناسب‌ترین راهکارها، برای رشد و تقویت تفکر و افزودن بر وسعت و عمق نوشته.
- ۲- توجه به اهمیت تأثیر مطالعه هدفمند آثار موفق در عمق بخشیدن به نوشته.
- ۳- آشنایی با بهره‌گیری از آیه، حدیث، سخنان حکیمانه، ضرب‌المثل، داستان‌های مناسب و شیوه‌های مختلف.
- ۴- دقت در خوب نگاه کردن به تصاویر، تماشای فیلم، شنیدن حکایات و گفت‌وگوهای مردم و... به عنوان یک متن که بر زایش و پویایی ذهن می‌افزاید.
- ۵- تقویت مهارت «بازشناسی» مبتنی بر آموزش، «آفرینش» مبتنی بر خلاقیت فردی و «داوری» مبتنی بر معیار، در فعالیت‌های نوشتاری.
- ۶- تعمیق نکته‌های نگارشی از طریق درست نویسی.
- ۷- تقویت مهارت «تصویرنویسی» و سواد دیداری.

روش پیشنهادی آموزش محتوا

استفاده از نقشه مفهومی

در تدریس این درس می‌توان از نقشه مفهومی استفاده کرد. نقشه مفهومی یک نمایش گرافیکی از روابط میان عناصر یک متن است. هنگامی که مفاهیم به این شکل مرتب شوند، نقشه مفهومی حاصل می‌شود.

یکی از رویکردهای نوین آموزشی بهره‌گیری از نقشه مفهومی در مراحل گوناگون آموزش از طرح درس، محتوا و برنامه درسی تا مرحله اجرا و ارزیابی آن است.

نقشه‌کشی مفهومی، نموداری است که مجموعه‌ای از مفاهیم و معانی را در چهارچوب منظم و سلسله مراتبی منطبق بر ساختار و یادگیری مغز انسان با ایجاد ارتباط‌های منطقی بین آنها، در کنار هم در سطوح مختلف قرار می‌دهد و برگرفته از مفهوم پیش سازمان‌دهنده نظریه یادگیری معنادار «آزوبل» است که در آن بر نقش دانش قبلی دانش آموز بر یادگیری‌های معنادار تأکید بسیار می‌شود.

استفاده از نقشه مفهومی به عنوان راهبردی آموزشی را، نخستین بار «نواک» در اوایل دهه (۱۹۸۰) آغاز کرد. یک نقشه مفهومی متشکل از هسته‌ها و رابطه‌ها و عناصر یا اجزای یک مفهوم کلی است. خط‌های ارتباطی میان هسته‌ها ممکن است نشان دهنده روابطی بین عناصر سازنده متن باشد.

مزیت عمده استفاده از نقشه‌های مفهومی

مزیت عمده استفاده از این نقشه‌ها این است که از یک طرف به معلم اجازه می‌دهد تا بتواند به افکار دانش‌آموز نقب بزند و دریابد که وی چه می‌داند و چگونه شرح می‌دهد و از طرف دیگر برای دانش‌آموزان این فرصت را فراهم می‌آورند تا آموخته‌های خود را به شیوه‌ای متفاوت از روال معمول شرح دهند.

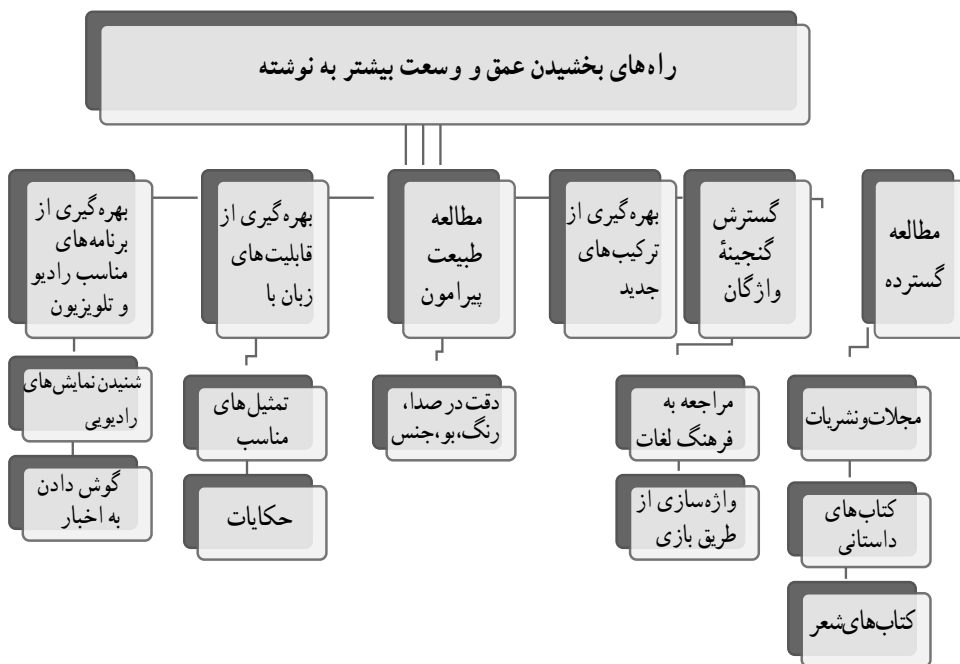
طرح شبکه‌ای امکان کسب بیشترین بازدهی را از مطالعه فراهم می‌سازد. با توجه به نوع مطالب و همچنین تنوع در طراحی می‌توان طرح‌های شبکه‌ای را در شکل‌های گوناگون اجرا کرد.

الگوی تدریس طرح شبکه‌ای، فرصت فعالیت بیشتر نیم کره راست مغز را به یادگیرنده می‌دهد

و سبب افزایش یادگیری و کسب بازدهی بیشتر می‌شود. با استفاده از نقشه مفهومی، مطالب به صورت رمزگذاری شده، در اختیار مغز گذاشته می‌شود. در نتیجه، مغز فرصت و نیروی کافی برای ذخیره سازی مطالب را به دست می‌آورد.

مراحل اجرای الگوی تدریس نقشه مفهومی :

- ۱- گروه بندی : برای تدریس درس هفتم با استفاده از نقشه مفهومی، ابتدا دانش آموزان گروه بندی می‌شوند. سپس معلم عنوان درس «وسعت و عمق بخشیدن به نوشته» را روی تابلو می‌نویسد.
- ۲- انتخاب نکات کلیدی : گروه‌ها درباره موضوع به بحث و تبادل نظر می‌پردازند. سپس کلمات کلیدی مرتبط با موضوع درس را پیرامون آن می‌نویسند.
- ۳- تشخیص مفاهیم اصلی از فرعی : در این مرحله گروه‌ها به تعیین مفاهیم اصلی و فرعی، تصمیم‌گیری درباره مدل نقشه، و تعیین تعداد شاخه‌های اصلی و فرعی می‌پردازند.
- ۴- تکمیل نقشه : رسم نقشه مفهومی، نوشتن مفاهیم اصلی و فرعی داخل نقشه و استفاده از رنگ، شکل و... برای جدا کردن شاخه‌های اصلی و فرعی از یکدیگر.

پس از تکمیل نقشه مفهومی برای تثبیت مفاهیم، دانش‌آموزان فعالیت شماره یک مهارت‌های نوشتاری را انجام می‌دهند. آنان در این فعالیت به بازشناسی بخش‌هایی که از گستردگی و عمق بیشتری دارد می‌پردازند.

دانش‌آموزان پس از مرحله بازشناسی با توجه به آموزه‌های مطرح شده درس به صورت گروهی انفرادی یا گروهی اقدام به تولید متن می‌کنند.

متن تولیدی هر گروه در اختیار گروه بعدی قرار می‌گیرد و آنان با توجه به سنجه‌های ارزیابی درس به ارزیابی نوشته یکدیگر می‌پردازند.

♦ انتخاب موضوع مناسبی برای نوشتن

♦ بهره‌گیری از مقایسه

انسان و فرشته، دو ستایشگر خالق هستند و به ستایشگری معروف‌اند. ولی آیا جز انسان و فرشته، ستایشگران دیگری هستند. آیا ما آنها را می‌بینیم؟ می‌شناسیم؟

♦ بهره‌گیری از تمثیل و حکایت

حکایت زیر، آینه‌ای برای دیدن و شناختن اینان است :

«یاد دارم که شبی در کاروانی همه شب رفته بودم و سحر در کنار پیشه‌ای خفته. شوریده‌ای که در آن سفر همراه ما بود، نعره برآورد و راه بیابان گرفت و یک نفس آرام نیافت. چون روز شد، گفتم : این چه حالت بود.

گفت : ببلان را شنیدم که به نالش درآمده بودند؛ از درخت؛ و کبکان در کوه و غوکان درآب و بهایم در پیشه. اندیشه کردم که مروت نباشد همه در تسبیح و من به غفلت خفته.»

این حکایت، به خوبی، نشان می‌دهد که تنها انسان‌ها و فرشتگان نیستند که خداوند را ستایش می‌کنند؛ بلکه هر چه در زمین و آسمان است، به ذکر پروردگار مشغول است.

قیام کوهساران، رکوع آبشاران، قنوت درختان، سلام غنچگان، همه و همه، نشان از سرود و ستایش دارند.

♦ بهره‌گیری از آیات

خداوند هم در قرآن کریم بر این حقیقت تأکید می‌کند و می‌فرماید : «يُسَبِّحُ لِلَّهِ، مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ» (سوره تغابن و جمعه/ آیه ۱).

♦ ختم کردن نوشته به نتیجه‌ای ارزشمند

پیام این آیه برای ما انسان‌ها این است که در حمد و ستایش آفریدگارمان از حیوانات، جمادات، نباتات عقب نیفتیم.

♦ بهره‌گیری از اشعار

هر کس به زبانی صفت حمد تو گوید
و یا
بلبل به غزل خوانی و قمری به ترانه

توحیدگوی تونه بنی آدم است و بس
هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد

جلسه دوم	۱- درست نویسی
	۲- فعالیت نگارشی دو
	۳- بخش اول فعالیت نگارشی سه

درست نویسی

استفادهٔ بجا و مناسب از نشانه‌های ربط، متمم و...

هدف از درست‌نویسی در این درس این است که دانش‌آموزان را نسبت به کاربرد نشانه‌ها و ابزارهای ارتباط و انسجام کلام آگاه کنیم. درک تفاوت معنایی و کاربردی از طریق بررسی نمونه‌های مختلف در کلاس حاصل می‌شود؛ از این رو، لازم است از طرح مباحث دستوری و تعریف اصطلاحات دستور زبان، پرهیز شود.

۱- بخش دوم فعالیت نگارشی سوم

جلسه سوم

۲- تصویر نویسی

تصویرسازی ذهنی تا تصویرنویسی

تجسم و ساختن تصویر خیالی (تصویرگری ذهنی) نقش مهمی در زندگی افراد دارد. یک تصویر خیالی عبارت است از شبیه سازی درونی یا عینیت بخشیدن به احساس از شیء در ذهن. با تصویرگری ذهنی می توان اشیایی را که وجود ندارند، بو کرد، چشید، لمس کرد و صدایشان را شنید و حتی آنها را دید.

علاوه بر این، تصاویر ذهنی می توانند نشان دهنده افکار خیالی و انتزاعی باشند. مثلاً مفهوم آزادی می تواند در دنیای ذهن به صورت تصویری مشخص دیده شود.

نقاش چیره دست است آن ناخدای ترس عنقا ندیده صورت عنقا همی کشد (کلیله و دمنه)

برای شروع می توان فعالیت های زیر را انجام داد :

تصویر یک سکه یا شکل در ورودی خانه و چیزهایی را که دانش آموزان هر روز با آن سرو کار دارند در ذهن خود ترسیم کنند. صورت، قیافه، لباس، خانه، کلاس و...

تمرین های زیر برای بهبود میزان روشنی و وضوح و شفافیت و قابلیت کنترل تصاویر ذهنی طرح شده است.

از دانش آموزان می خواهیم تصاویر زیر را در ذهن خود تجسم کنند.

دوست زمان کودکی	قیافه آشنا
آشپزخانه	سگی در حال دویدن
عقاب در حال پرواز	غروب آفتاب
یک قطره شبنم	جوی روان
درخت بلوط تنومند	توده ابر
کفش مورد علاقه شما	ردیف حروف روی صفحه کلید رایانه
تجسم یک فرشته	مسواک

توانایی و مهارت ما در جهت بخشیدن به تصویرگری‌های ذهنی‌مان اغلب، میزان کارآمدی اقدامات اساسی ما را افزایش می‌دهد. تصاویری را که ما در ذهن و خیال خود می‌سازیم این توانایی را دارند که هوش و فهم، احساس و ادراک، روح و جسم و خلاصه همه موجودیت ما را تحت تأثیر قرار دهند.

وقتی به عکس مادرمان خیره می‌شویم یا تصویری از یک عروسک را در آغوش یک کودک تماشا می‌کنیم، این احساس را در ما به وجود می‌آورد که گویی اشیای موجود در تصویر عملاً در مقابل چشمان ما هستند. (تفکر خلاق، ووجک، ۱۳۸۱).

ارزشیابی

سنجۀ ویژه: گستردگی، تنوع و عمق نوشته.

تذکر: خواست ما از «گستردگی و تنوع»، وسعت دانش و دامنهٔ فراخ ذهن نویسنده است که در نوشته‌های او، نمودار می‌شود. اما «عمق و ژرفایی» اثر، به وزن فکری و بار محتوایی و اندیشگانی بازمی‌گردد. گستردگی در سطح و پهنای اثر است؛ ولی عمق در ژرفای یک نقطه است. شاید آسان‌فهم‌ترین نمونه از درک این سخن، سنجش سطح ناپیدا کران دریا با سطح دهانهٔ چاه است. کلمات قصار یا گزین گفت‌های نهج البلاغه یا کوه نوشته‌های بزرگان و عارفان، نمونهٔ روشنی از عمیق و ژرف بودن سخنان است؛ لیکن نوشته‌های درازدامنی که از برخی آثار می‌خوانید و در پایان از خوانش آن، پشیمانید؛ نشان از گستردگی بی‌عمق دارد. در کلام گسترده، گاهی حرف، زیاد است اما عمق و معنای آن، اندک است. سخن ژرف و عمیق، کوتاه و گزیده است لیکن یک دنیا معنا را در خود جای داده است.